

ਸੱਤਰ ਦਾ ਸੱਤ ਗੁਣਾ

(ਸੱਤੀ 18:21-35)

ਇਕ ਦੱਖਣੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਟਾਪੂ ਹੁਆਹੀਨ ਦਾ ਟਾਮਾਟੋ ਨਾਮਕ ਰਾਜਾ, 1818 ਵਿਚ ਮਸੀਹੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਹਦੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਟਾਪੂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਅਤੇ ਮਸੀਹੀਅਤ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਟਾਮਾਟੋ ਨੇ ਇਕ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਬਗੈਰ, ਬਿਨਾਂ ਖੂਨ-ਖਰਾਬਾ ਕੀਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ। ਫਿਰ ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਹੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਖਾਣਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਉਹਦੇ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮਾਫ਼ੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਾਫ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸੀ।

ਟਾਮਾਟੋ ਦੀ ਇਸ ਦਿਆਲਗੀ ਨਾਲ ਟਾਪੂ ਦੇ ਲੋਕ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਏ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਸਾੜ ਕੇ ਉਹ ਵੀ ਮਸੀਹੀ ਬਣ ਗਏ। ਮਾਫ਼ੀ ਵਿਚ ਐਨੀ ਤਾਕਤ ਹੈ।¹

ਮਾਫ਼ੀ ਬਹੁਤ ਤਾਕਤਵਰ ਹੈ। ਮਾਫ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦਿਲ ਹੋਣਾ ਯਿਸੂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਏਜੰਡੇ ਦਾ ਇਕ ਅਹਿਮ ਭਾਗ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਉਸ ਬੇਰਹਿਮ ਨੌਕਰ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਪਤਾ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਜਿਹਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸੱਤੀ 18 ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਮਾਫ਼ੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ (ਸੱਤੀ 18:21, 22)

ਇਕ ਵਾਰ ਪਤਰਸ ਨੇ ਯਿਸੂ ਕੋਲ ਆਣ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ, ਮੇਰਾ ਭਾਈ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰੀ ਮੇਰਾ ਪਾਪ ਕਰੇ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਹ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਾਂ? ਕੀ ਸੱਤ ਵਾਰ ਤੀਕਰ?” (ਆਇਤ 21)। ਅਸੀਂ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਪਤਰਸ ਨੇ ਸੱਤ ਦਾ ਅੰਕ ਕਿਉਂ ਵਰਤਿਆ। ਰੱਬੀ ਲੋਕ ਇਹ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ² ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤਰਸ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਰੁਸਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਪਤਰਸ ਨੇ ਸੱਤ ਦਾ ਅੰਕ ਇਸ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਪੂਰਣਤਾ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਯਿਸੂ ਨੇ ਮਾਫ਼ੀ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸੱਤ ਦਾ ਅੰਕ ਵਰਤਿਆ ਸੀ: “ਜੇ ਉਹ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਸੱਤ ਵਾਰੀ ਤੇਰਾ ਗੁਨਾਹ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸੱਤ ਵਾਰੀ ਤੇਰੀ ਵੱਲ ਮੁੜ ਕੇ ਕਰੇ, ਮੈਂ ਤੋਬਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ” (ਲੂਕਾ 17:4)।

ਯਿਸੂ ਨੇ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, “ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਸੱਤ ਵਾਰ ਤੀਕਰ ਨਹੀਂ ਆਖਦਾ ਪਰ

ਸੱਤਰ ਦਾ ਸੱਤ ਗੁਣਾ' (ਸ਼ੱਤੀ 18:22) ਯਾਨੀ 490 ਵਾਰ ਮਾਫ਼ ਕਰ!³ ਯਿਸੂ ਨੇ ਮਾਫ਼ੀ ਤੇ ਦੇ ਖ਼ਾਸ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਵਧੀਕ ਅੰਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ: ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। 490 ਵਾਰ ਮਾਫ਼ ਕਰਨ ਤਕ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਹਦੇ ਆਦੀ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਾਂ! ਦੂਜਾ, ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹਨੇ ਦੁੱਖ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਹਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਮਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਬੜਾ ਬੇਤੁਕਾ ਹੈ। ਇਕ ਡਾਇਰੀ ਰੱਖ ਕੇ ਹਰ ਵਾਰ ਉਸ ਵਿਚ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਉਣਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਹਿਣਾ ਕਿ 'ਮੈਂ ਪੰਦਰਾਂ ਵਾਰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਚੁਕਿਆ ਹਾਂ ਹੁਣ ਸਿਰਫ਼ ਚਾਰ ਸੌ ਪੰਝਤਰ ਵਾਰ ਹੀ ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਮਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ' ਕਿੰਨਾ ਹਾਸ਼ੋਹੀਣਾ ਹੈ। 'ਪ੍ਰੇਮ, ਗਲਤੀਆਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ' (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 13:5)।

ਯਿਸੂ ਨੇ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੱਖਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮਾਫ਼ੀ ਆਪਣੀ ਕਲੀਸੀਆ ਲਈ ਉਹਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਾਗ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ:

ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿਓ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਸਵਰਗੀ ਪਿਤਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਮਾਫ਼ ਨਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਪਿਤਾ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਅਪਰਾਧ ਮਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ (ਸ਼ੱਤੀ 6:14, 15)।

ਦੋਸ਼ ਨਾ ਲਾਓ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਨਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਨਾ ਠਹਿਰਾਓ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਅਪਰਾਧੀ ਨਾ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਓਗੇ। ਛੱਡ ਦਿਓ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਛੱਡੇ ਜਾਓਗੇ (ਲੂਕਾ 6:37)।

ਮਾਫ਼ੀ ਦਿਖਾਈ ਗਈ (ਸ਼ੱਤੀ 18:23-35)

ਪਤਰਸ ਨੂੰ 'ਸੱਤਰ ਦੇ ਸੱਤ ਵਾਰ' ਮਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੱਸ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ-ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਬੇ-ਰਹਿਮ ਨੌਕਰ ਦਾ ਸੀ।

ਇਸ ਲਈ ਸਵਰਗ ਦਾ ਰਾਜ ਇੱਕ ਰਾਜੇ ਵਰਗਾ ਹੈ ਜਿਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰਾਂ ਤੋਂ ਹਿਸਾਬ ਲੈਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹਿਸਾਬ ਲੈਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋੜੇ ਦੇ ਇੱਕ ਕਰਜ਼ਾਈ ਨੂੰ ਉਹ ਦੇ ਕੋਲ ਲਿਆਏ (ਸ਼ੱਤੀ 18:23, 24)।

ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ: ਰਾਜਾ ਸ਼ਾਇਦ ਲੰਮੇ ਸਫ਼ਰ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰਾਂ ਅਤੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ। ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਹਦੇ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਕੇ ਆਪਣਾ ਹਿਸਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਅਖੀਰ, ਉਹਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਗੁਲਾਮ ਖੜਾ ਸੀ ਜਿਹਦੇ ਤੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਧਨ ਸੌਂਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਮੁਖ਼ਤਿਆਰ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਖੜਾ ਸੀ, ਪਰ ਫਿਰ ਹਿਸਾਬ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਤੇ ਕਿ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋੜਿਆਂ ਵਿਚ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ ਦੀਆਂ ਹਵਾਈਆਂ ਉੱਡ ਗਈਆਂ!

‘‘ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋੜੇ’’ ਦੀ ਸਹੀ-ਸਹੀ ਕੀਮਤ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦੇ। ਇਕ ‘‘ਤੋੜਾ’’ ਇਕ ਸਿੱਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਕੀਮਤੀ ਧਾਤ ਦਾ ਇਕ ਤੋਲ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਵਜ਼ਨ ਜਾਂ ਤੋਲ ਦਾ ਮਾਪ ਹਰ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਧਾਤ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ), ਇਸ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋੜਿਆਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਦੱਸਦੇ ਹਨ।⁴ ਐਨਾ ਕਹਿਣਾ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਸੀ। ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹਦੇ ਬਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਘੱਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।⁵ ਇਹਨਾਂ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਤਫ਼ਸੀਲਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਉਲਝੋ (ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਗੁਲਾਮ ਦਾ ਐਨਾ ਕਰਜ਼ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ); ਯਿਸੂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਆਦਮੀ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਐਨਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦੇ ਲਈ ਵਾਪਸ ਕਰਨਾ ਨਾਮੁਮਕਨ ਸੀ।

ਆਇਤ 25 ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋੜੇ ਮੋੜਨ ਲਈ ਇਸ ਆਦਮੀ ਕੋਲ ‘‘ਕੁਝ ਨਾ ਸੀ।’’ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹਨੇ ਇਸ ਧਨ ਨਾਲ ਜੁਆ ਖੇਡ ਲਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਗਲਤ ਕੰਮ ਵਿਚ ਲਗਾ ਕੇ ਉਹ ਗੁਆ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਜੇ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਤੋੜੇ ਗੁਆਚ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦਾ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦ ਰਾਜੇ ਨੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ‘‘ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜੇ ਉਹ ਅਤੇ ਉਹ ਦੀ ਤੀਵੀਂ ਅਤੇ ਉਹ ਦੇ ਬਾਲ ਬੱਚੇ ਅਰ ਸਭ ਕੁਝ ਜੇ ਉਹ ਦਾ ਹੈ ਵੇਚਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ ਭਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ’’ (ਆਇਤ 25ਅ)। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕਰਜ਼ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਪੂਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਉਮਰ ਭਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੀ।

ਜਦ ਰਾਜੇ ਨੇ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ, ਤਾਂ ਗੁਲਾਮ ਉਹਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਕੇ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗਾ: ‘‘ਸੁਆਮੀ ਜੀ, ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਧੀਰਜ ਕਰੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਸਾਰਾ ਕਰਜ਼ ਭਰ ਦਿਆਂਗਾ’’ (ਆਇਤ 26)। ਉਹਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਹਾਸੋਹੀਣੀ ਹੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦਾ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵਸੀਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਆਦਮੀ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਸੀ!

ਯਿਸੂ ਨੇ ਮਾਫ਼ੀ ਦੀ ਇਹ ਖੂਬਸੂਰਤ ਮਿਸਾਲ ਦਿੱਤੀ: ‘‘ਤਦ ਉਸ ਨੌਕਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਤਰਸ ਖਾ ਕੇ ਉਹ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ ਵੀ ਉਹ ਨੂੰ ਬਖ਼ਸ਼ ਦਿੱਤਾ’’ (ਆਇਤ 27)।

ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ‘‘ਜਾਂ ਉਹ ਨੌਕਰ ਬਾਹਰ ਨਿੱਕਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇ ਨੌਕਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਉਹ ਨੂੰ ਲੱਭ ਪਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹ ਨੇ ਪੰਜਾਹ ਕੁ ਰੁਪਏ ਲੈਣੇ ਸਨ’’ (ਆਇਤ 28ੳ)! ਜਿਸ ਗੁਲਾਮ ਦੇ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮਾਫ਼ ਹੋਏ ਸਨ ਉਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਲੱਭੂ ਫੁੱਟ ਰਹੇ ਸਨ! ਕੋਲ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਸਾਥੀ ਗੁਲਾਮ ਕੋਲ ਜਾਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਿਹਨੇ ਉਹਦੇ ਇਕ ਸੌ ਦਿਨਾਰ ਦੇਣੇ ਸਨ।

ਉਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਦਿਨਾਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਆਮ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਇਕ ਦਿਨ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਫਿਰ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਕਿ ਇਕ ਸੌ ਦਿਨਾਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕਿੰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। (ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ ਹੈ-ਅਨੁਵਾਦਕ)। ਉਹਨੀ ਦਿਨੀਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਭੁੱਖ-ਮਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ; ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ‘‘ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਜ਼ਦੂਰੀ’’ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਸਮਝਣ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਰਕਮ ਨੂੰ ਅਠਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਰਕਮ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ

ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕੀਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਹ ਰਕਮ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਸੀ। ਜਿਹਦੇ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮਾਫ਼ ਹੋਏ ਸਨ ਅਖੀਰ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਗੁਲਾਮ ਨੂੰ ਲੱਭ ਲਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ, ‘ਉਹਨੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਹੱਥ ਪਾ ਕੇ ਸੰਘੀਉਂ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਖਿਆ, ਜੇ ਮੇਰਾ ਨਿੱਕਲਦਾ ਹੈ ਸੋ ਦੇ’ (ਆਇਤ 28ਅ)। ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਗਲੇ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਚੀਕਦਿਆਂ ਸੁਣ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ‘ਲਿਆ ਕੱਢ ਮੇਰੇ ਅਠਾਰਾਂ ਰੁਪਏ।’

ਓਸੇ ਵੇਲੇ, ‘ਉਹ ਦੇ ਨਾਲ ਦਾ ਨੌਕਰ ਉਹ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਪਿਆ [ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਰਾਜੇ ਦੇ ਅੱਗੇ ਡਿੱਗਿਆ ਸੀ] ਅਤੇ ਮਿਨਤ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਧੀਰਜ ਕਰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਕਰਜ਼ ਭਰ ਦਿਆਂਗਾ’ (ਆਇਤ 29)।

ਰਾਜੇ ਅੱਗੇ ਤਰਲੇ ਕਰਦਿਆਂ ਪਹਿਲੇ ਗੁਲਾਮ ਨੇ ਵੀ ਇਹੀ ਸ਼ਬਦ ਕਹੇ ਸਨ। ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਗੂੰਜਣ ਤੇ ਉਹਦਾ ਜ਼ਮੀਰ ਜਾਗ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਗਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮਾਫ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਆਪ ਉਹਨੇ ਅਠਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਵੀ ਮਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ! ਇਹ ਆਦਮੀ ਬੜੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਅਠਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ। ਇਹਦੇ ਮਨ ‘ਚ ਕੋਈ ਲੱਭੂ ਨਹੀਂ ਫੁੱਟ ਸਕਿਆ!

ਗੁੱਸੇ ‘ਚ, ਉਹਨੇ ‘ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਕਰਜ਼ ਨਾ ਭਰ ਦੇਵੇ’ (ਆਇਤ 30)।^੯ ਕਿਉਂਕਿ ਕੈਦ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਉਹ ਆਦਮੀ ਕਮਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਬੇਰਹਿਮ ਨੌਕਰ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਰੁਪਈਆਂ ਖਾਤਰ ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ ਕੈਦ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ!

ਉਹਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਦੂਜੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੇ ਵੇਖੀਆਂ। ‘ਉਹ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇ ਨੌਕਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਹਾਲ ਡਿੱਠਾ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਉਦਾਸ ਹੋਏ ਅਤੇ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ’ (ਆਇਤ 31)। ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਬੜਾ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ।

ਤਦ ਉਹ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਸੱਦ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਓਏ ਦੁਸ਼ਟ ਨੌਕਰ! ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਉਹ ਸਾਰਾ ਕਰਜ਼ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਮਿਨਤ ਕੀਤੀ ਫੇਰ ਜਿਹੀ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਉੱਤੇ ਦਇਆ ਕੀਤੀ ਕੀ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦੇ ਨੌਕਰ ਉੱਤੇ ਤਿਹੀ ਦਇਆ ਕਰਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੀਦੀ? ਅਤੇ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸਾਰਾ ਕਰਜ਼ ਭਰ ਨਾ ਦੇਵੇ ਉਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਕੋਧੀ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦਾਇਕਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ (ਆਇਤਾਂ 32-34)।

ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਤਰਲਾ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਉਹਨੂੰ ਕੋਈ ਫ਼ਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਉਹਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਨਿਆਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇ ਦਿੱਤਾ! ਕਰਜ਼ਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਸਤਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਉਗਲਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਪੈਸੇ ਕਿੱਥੋਂ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿੱਥੇ ਲੁਕਾਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਬੜੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਦਿੰਦੇ ਅਤੇ ਤਸ਼ਦਦ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਆਦਮੀ ਕੋਲ ਪੈਸੇ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵਸੀਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ *ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ* ਲਈ ਸਤਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਜੇ ਸ਼ਾਇਦ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੈ।

ਜਿਸ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਬੜੇ ਗੰਭੀਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ:

“ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਮੇਰਾ ਸਵਰਗੀ ਪਿਤਾ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਕਰੇਗਾ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮਾਫ਼ ਨਾ ਕਰੋ” (ਆਇਤ 35)। ਮਾਫ਼ੀ ਪਾਉਣਾ ਜਾਂ ਉਸ ਮਾਫ਼ੀ ਨੂੰ ਹੱਥੋਂ ਗੁਆਉਣਾ ਜਿਹੜੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਸਾਨੂੰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੇ ਹੈ! ਯਾਕੂਬ 2: 13 ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੇ ਮਤਰੇਏ ਭਰਾ ਨੇ ਇਹ ਭਿਆਨਕ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੇ ਹਨ: “ਜਿਹਨੇ ਦਇਆ ਨਾ ਕੀਤੀ ਉਹਦਾ ਨਿਆਂ ਦਇਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ”!

ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਤੋਂ ਕਈ ਸਬਕ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਸਬਕ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਪਾਪੀ ਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ। ਇਕ ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰਜ਼ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਰੂਹਾਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਡਾ ਕਰਜ਼ ਐਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਦੇ ਚੁਕਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਸਭ ਪਾਪੀ ਹਾਂ (ਰੋਮੀਆਂ 3:23), ਅਤੇ ਪਾਪ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਅਜੇ ਵੀ ਰੂਹਾਨੀ ਮੌਤ ਹੀ ਹੈ (ਰੋਮੀਆਂ 6:23)। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਲੋਕ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸ ਆਦਮੀ ਵਰਗੇ ਹਨ ਜਿਹੜਾ ਰਾਜੇ ਦੀਆਂ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, “ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਧੀਰਜ ਕਰੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਸਾਰਾ ਕਰਜ਼ ਭਰ ਦਿਆਂਗਾ” (ਆਇਤ 26)। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰੂਹਾਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਚੰਗੇ ਜੀਵਨਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਚੁਕਾ ਦੇਣਗੇ। “ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਮੈਨੂੰ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਹੋਰ ਵਕਤ ਦਿਓ, ਮੈਂ ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ।” ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਵਿਚ ਐਲਾਨ ਹੈ ਕਿ ਲੱਖਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਮੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਨਹੀਂ ਮੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਨਹੀਂ ਮੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸਮਝਣ ਲਈ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ!

ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਮਾਫ਼ੀ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਮਾਫ਼ ਕਰੀਏ। ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਜੇ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹੀਏ। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਅਫ਼ਸੂਸ ਅਤੇ ਕੁਲੁੱਸੇ ਦੇ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ:

ਸਭ ਕੁਝ ਤਣ, ਕ੍ਰੋਧ, ਰੌਲਾ, ਅਤੇ ਦੁਰਬਚਨ ਸਾਰੀ ਬੁਰਿਆਈ ਸਣੇ ਤੁਹਾਥੋਂ ਦੂਰ ਹੋਏ। ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਦੂਏ ਉੱਤੇ ਕਿਰਪਾਵਾਨ ਅਤੇ ਤਰਸਵਾਨ ਹੋਵੋ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਏ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰੋ ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਵੀ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕੀਤਾ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 4:31, 32)।

ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਉੱਤੇ ਗਿਲਾ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਦੂਏ ਦੀ ਸਹਿ ਲਵੋ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਏ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦੇਵੋ। ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਤਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਕਰੋ (ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 3:13)।

ਮਾਫ਼ੀ ਤੇ ਚਰਚਾ

ਮਾਫ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ

ਮਾਫ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਨੂੰ ਨਸੀਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, “ਨੇਕੀ ਕਰ

ਅਤੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟ।’ ਪਰ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸਲ ‘ਚ ‘ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਭੁੱਲ ਜਾਣਾ’ ਨਾਮੁਮਕਨ ਹੈ। ਜੇ ਕੁਝ ਅਸੀਂ ਵੇਖਿਆ, ਸੁਣਿਆ ਜਾਂ ਭੋਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੁਰਾ ਹੀ ਹੋਵੇ। ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਵਰ ਵੀ ਅਸਲ ‘ਚ ‘ਮਾਫ਼ ਕਰਕੇ ਭੁੱਲ’ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।’ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਉਤਪਤ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਫ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਾ ਲਗਦਾ ਜੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਵਰ ਉਹਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇ ਕੇ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾ ਦੱਸਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਵਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ‘ਯਾਦ ਰੱਖਿਆ’ ਭਾਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਜਦ ਬਾਈਬਲ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਵਰ ਸਾਡੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ (ਯਿਰਮਿਯਾਹ 31:34; ਇਬਰਾਨੀਆਂ 8:12), ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਉਹਦੇ ਬਾਅਦ ਤੋਂ, ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਵਰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਪਾਪ ਕਦੇ ਹੋਏ ਹੀ ਨਾ ਹੋਣ। ਇਕ ਲੇਖਕ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ:

ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ‘ਭੁੱਲ ਜਾਣ’ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ‘ਹੁਣ ਉਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਾ ਹੋਣਾ।’ ਜਦ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਵਰ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ‘ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਬਦਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਕਦੇ ਚੇਤੇ ਨਾ ਕਰਾਂਗਾ’ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 10:17), ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ! ਖੁਦਾ ਲਈ ਇਹ ਗੱਲ ਅਣਹੋਣੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਵਰ ਇਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਵਰਤਾਂਗਾ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਾਪ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਉਣਗੇ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮੇਰੇ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ।’⁸

ਸਾਨੂੰ ਇਹੀ ਗੱਲ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਚੁਨੌਤੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝਤਣ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਵਿਚ ਮਾਫ਼ੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮਦਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ:

ਇਕ ਅਰਥ ਵਿਚ ਤਾਂ ਮਾਫ਼ੀ ਤੁਰੰਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਸਾਡੇ ਹਵਾਲੇ ਵਿਚ ਮਾਫ਼ੀ ਦੇ ਇਸੇ ਪਹਿਲੂ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰੋਮੀਆਂ 12:18-21 ਵਿਚ ਇਸ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਦੀ ਮਾਫ਼ੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵਿਹਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

ਜੇ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਵਾਹ ਲਗਦਿਆਂ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਰੱਖੋ। ਹੇ ਪਿਆਰਿਓ, ਆਪਣਾ ਬਦਲਾ ਨਾ ਲਓ ਪਰ ਕ੍ਰੋਧ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦਿਓ ਕਿਉਂ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਆਖਦਾ ਹੈ ਭਈ ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਹੈ, ਮੈਂ ਹੀ ਵੱਟਾ ਲਾਹਵਾਂਗਾ। ਪਰ ਜੇ ਤੇਰਾ ਵੈਰੀ ਭੁੱਖਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਖੁਆ, ਜੇ ਤਿਹਾਇਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਪਿਆ ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਹ ਕਰਕੇ ਉਹਦੇ ਸਿਰ ਦੇ ਉੱਤੇ ਅੱਗ ਦੇ ਅੰਗਿਆਰਾਂ ਦਾ ਢੇਰ ਲਾਵੇਂਗਾ। ਬੁਰਿਆਈ ਤੋਂ ਨਾ ਹਾਰ ਸਗੋਂ ਭਲਿਆਈ ਨਾਲ ਬੁਰਿਆਈ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲੈ।

ਰੋਮੀਆਂ 12 ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਆਇਤਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਨਿਚੋੜ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਢੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ:

(1) ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਉਵੇਂ ਹੀ ਵਿਹਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਘਟਨਾ ਹੋਈ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਕੁਝ ਵਿਹਾਰਕ ਅਪਵਾਦ ਅਤੇ ਕੁਝ ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਅਪਵਾਦ^੧ ਵੇਖਾਂਗੇ-ਪਰ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਹਾਵੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਆਪਣੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ‘‘ਆਪਣੀ ਵਾਹ ਲਗਾਇਆਂ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਰੱਖੋ।’’

(2) ਜਦ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬਦਲਾ ਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇਹੀ ਧਿਆਨ ‘ਚ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਤੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ‘‘ਭਾਜੀ ਮੋੜਨ’’ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਹੱਥ ਸੌਂਪ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ‘‘ਆਪਣਾ ਬਦਲਾ ਨਾ ਲਓ, ... ਕਿਉਂ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਆਖਦਾ ਹੈ ਭਈ ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਹੈ।’’

(3) ਜਦ ਅਸੀਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ‘‘ਉੱਤਮ ਦੀ ਭਾਲ’’ ਕਰਦੇ ਹਾਂ; ਅਰਥਾਤ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਅਗਾਏ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਭਾਗ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ‘‘ਪਰ ਜੇ ਤੇਰਾ ਵੈਰੀ ਭੁੱਖਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਖੁਆ, ਜੇ ਤਿਹਾਇਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਪਿਆ।’’

(4) ਜਦ ਅਸੀਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚੋਂ ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਝਤਣ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ‘‘ਬੁਰਿਆਈ ਤੋਂ ਨਾ ਹਾਰ ਸਗੋਂ ਭਲਿਆਈ ਨਾਲ ਬੁਰਿਆਈ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲੈ।’’

ਇਹ ਆਖਰੀ ਸੁਝਾਅ ਸਾਡੇ ਦਿਮਾਗ ‘ਚ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਾਫ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਗਰਮ ਗਰਮ ਗੱਲ ਵਿਚ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਵੀ ਦਈਏ, ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਸਤਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬੁਰੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਬਣੀਆਂ ਰਹਿਣ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਲਾਗੇ ਬੇਚੈਨੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ। ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਾਫ਼ੀ ਲੰਮੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਈ ਕਈ ਸਾਲ, ਬਲਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਲਗ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਲੰਮੀ ਮਾਫ਼ੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੁੱਖ ਗੱਲਾਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਮਾਫ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੀਏ ਜਿਵੇਂ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਰੱਖੀਏ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਅਸਲ ‘ਚ ਵਕਤ ਹਰ ਜ਼ਖਮ ਦੀ ਮਲੂਮ ਹੈ।

ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਮਾਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਵਿਚ ਬਿਤਾਈਏ। ਲਗਾਤਾਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਮਦਦ ਲੈਣ ਲਈ ਦੁਆ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ‘‘ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਤੋਂ ਸੱਭੋ ਕੁਝ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ’’ (ਮੱਤੀ

19:26)। ਸਾਨੂੰ ਉਹਦੇ ਲਈ ਵੀ ਜਿਹਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਤਾਇਆ ਦੁਆ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਯਿਸੂ ਨੇ ਸਲੀਬ ਤੇ ਕੀਤੀ ਸੀ: ‘‘ਹੇ ਪਿਤਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਭਈ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹਨ’’ (ਲੂਕਾ 23:34)। ਕਿਸੇ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਦੁਆ ਕਰਦੇ ਰਹਿ ਕੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਝਤਣ ਰੱਖਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਵੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਲੰਮੀ ਮਾਫ਼ੀ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਉਹ ਦੁੱਖਦਾਇਕ ਘਟਨਾ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਅਸਰ ਕਰਨਾ ਛੱਡ ਰਹੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਡੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿੱਕਲਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਮਾਫ਼ੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਓਦੋਂ ਸੰਪੂਰਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦ ਅਸੀਂ ਉਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਤਕਲੀਫ਼ ਦੇ ਯਾਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਇਸ ਹੱਦ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਵੀ। ਜੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ! ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹਨੇ ਸਾਨੂੰ ਮਸੀਹੀ ਚੱਲਣ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੀਂ ਪਰਪੱਕਤਾ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ!

ਮਾਫ਼ੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕੀ ਕਰਦੀ ਹੈ

ਮਾਫ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪੈਣ ਤੇ, ਅਸੀਂ ਵੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਮਾਫ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲਈ ਮਾਫ਼ੀ ਦੇਣਾ, ਮਾਫ਼ੀ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨਾਲੋਂ, ਜ਼ਿਆਦਾ ਫ਼ਾਇਦੇਮੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਮਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝਤਣ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਬਰਾਨੀਆਂ 12: 15 ਇਸ ਕਮੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ: ‘‘ਵੇਖਣਾ ਭਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆਂ ਨਾ ਰਹੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੋਵੇ ਭਈ ਕੋਈ ਕੁਝਤਣ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਫੁੱਟ ਕੇ ਦੁੱਖ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਬਾਹਲੇ ਉਹ ਦੇ ਕਾਰਣ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣ।’’

ਫੇਰ, ਮਾਫ਼ੀ ਸਾਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਦਿਨ ਰਾਤ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉੱਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਆਪਣੇ ਸਤਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਅਰਥ ਨਫ਼ਰਤ ਦਾ ਬੋਝ ਉਤਾਰਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ਤੋਂ ਛੁਡਾ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜੀਣ ਲਈ ਅਜ਼ਾਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ!¹⁰

ਇਸ ਲਈ, ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਹ ਹੁਕਮ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਸਾਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਸੀਂ ਵੀ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰੀਏ! ਮਾਫ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ, ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਅਤੇ ਜਿਸਮਾਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਮਦਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਖ਼ੁਦਾ ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਭਲੇ ਲਈ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁੱਸੇ ਅਤੇ ਨਫ਼ਰਤ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜਿਸਮਾਨੀ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਖ਼ਾਸ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਾਡੀ ਯੋਗਤਾ, ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਸਹੀ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਕਰਨ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਡੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸਿਹਤ, ਨਫ਼ਰਤ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਇਕੱਠੀਆਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀਆਂ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੱਚੀ ਮਾਫ਼ੀ ਵੱਡੇ ਆਨੰਦ ਅਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ

ਅਨੰਤ ਵਾਅਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਚਸਮਾ ਹੈ।¹¹

ਸਾਰ

ਇਸ ਪਾਠ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਵਿਹਾਰਕ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀਏ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਤੁਹਾਥੋਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ? ਕੀ ਅਜੇ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬੁਰੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਰੱਖਦੇ ਹੋ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ? ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਗਲਤੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਕੁਝ ਫਰਕ ਨਾ ਪਾਵੇ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਉਹਦੇ ਲਈ ਜਿਹਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੁੱਖ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਸੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੁਆ ਕਰਦੇ ਹੋ?

ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮਾਫ਼ੀ ਦੇ ਬਜਾਏ ਕੁਝਤਣ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਦੁਆ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਲੱਭੋ। ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਦੋ ਮੁੱਖ ਸਬਕ ਯਾਦ ਰੱਖੋ: (1) ਸਾਨੂੰ 1 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਪਾਪ ਮਾਫ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ; ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ 18 ਰੁਪਏ ਦੇ ਪਾਪ ਮਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹੀਏ। (2) ਜੇ ਅਸੀਂ ਮਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਮਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ, ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖਣ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰ!

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਐਲਡਰਡ ਇਕੋਲਸ, *ਡਿਸਕਵਰੀਜ਼ ਦਾ ਪਰਲ ਆਫ ਗ੍ਰੇਟ ਪ੍ਰਾਈਸ* (ਫੋਰਟ ਵਰਥ, ਟੈਕਸਸ: ਸਵੀਟ ਪਬਲਿਸਿੰਗ ਕੰ., 1992), 43. ²ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਿੱਖਿਆ ਆਮੋਸ 1 ਅਤੇ 2 ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਤਰਕ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਕਈ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ 3 ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਚੋਖੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਆਪਣਾ ਕ੍ਰੋਧ ਵਹਾਇਆ (ਆਮੋਸ 1:3, ਆਦਿ)-ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਸ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ³ਕੁਝ ਪੁਰਾਤਨ ਹੱਥਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ 'ਸੱਤਰ ਜਮਾ ਸੱਤ' ਹੈ (ਵੇਖੋ NIV)। ਉਤਪਤ 4:24 ਵਿਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਠੀਕ ਠੀਕ ਅੰਕ ਦਾ ਮਹਤੱਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਅਤਿਕਥਨੀ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ-77 ਜਾਂ 490-ਇਹ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਮਾਫ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਸਾਡੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ⁴ਇਕ ਮੁਸਕਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਜੇ ਵੀ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਜਦ ਸਭ ਕੁਝ ਸਸਤਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ⁵ਪੂਰੇ ਫਲਸਤੀਨ ਦਾ ਕੁੱਲ ਸਲਾਨਾ ਟੈਕਸ ਸਿਰਫ਼ ਅੱਠ ਸੌ ਤੋੜੇ ਸੀ। ਆਮ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨੂੰ ਇਕ ਤੋੜਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਵੀਹ ਸਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਦਾਉਦ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰਾਂ ਨੇ ਹੈਕਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਰਕਮ ਦੇ ਦੁਗਣੇ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਕੁ ਵੱਧ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (1 ਇਤਿਹਾਸ 29:4-7)। ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋੜੇ ਅੱਜ ਦੇ ਦਸ ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਕੁ ਵੱਧ ਕੀਮਤ ਦੇ ਹੋਣਗੇ! ⁶ਇਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੱਕ ਤਾਂ ਸੀ ਪਰ ਇਖਲਾਕੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦ ਉਸ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੁਇਆ ਵਿਖਾਈ ਗਈ ਸੀ। ⁷ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ *ਸਰਬਰਿਆਨੀ* ਹੈ ਯਾਨੀ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਾਫ਼ ਕੀਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ⁸ਵਾਰੇਨ ਡਬਲਯੂ. ਵਿਅਰਸਬੇ, *ਬਾਈਬਲ ਐਕਸਪੋਜ਼ਿਟਰੀ ਕਮੈਂਟਰੀ*, ਅੰਕ 2 (ਫ੍ਰੀਟਨ, ਇਲਿਨੋਇਸ: ਵਿਕਟਰ ਬੁਕਸ, 1989), 89. ⁹ਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੁਹਾਡੀ ਚੋਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਵੀ ਕਰ ਦਿਓ, ਤਾਂ ਸਹਿਜਬੁੱਧੀ ਇਹੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਧੋਲੇ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਨ ਲਈ

ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ ਦੇ ਦਿੰਦੇ। ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਨ ਬਾਅਦ ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਉਹਦੀ ਆਇਆ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਦਿੰਦੇ। ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਅਪਵਾਦਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਇਕ ਹੀ ਉਦਾਹਰਣ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ: ਜੇ ਕੋਈ ਪਤੀ ਜਾਂ ਪਤਨੀ ਬੇਵਫ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦਾ ਜਾਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿਓ। ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਪਤੀ ਜਾਂ ਪਤਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਵੇਂ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ (ਮੱਤੀ 19:3-9)। ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇਸ ਨਿਯਮ ਵਿਚ ਅਪਵਾਦ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਤਜਰਬਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ, ਸਾਡੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਸੱਟ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਅਪਵਾਦ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।¹⁰ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਇਕ ਵੱਡਾ ਸਬਕ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਤਾਂ ਵੀ ਸਹੀ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਜਿਹਨਾਂ ਨਾਲ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਬਦਸਲੂਕੀ ਹੋਈ, ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫ਼ਰਤ ਪਾਲਦੇ ਰਹੇ ਜਦ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਰ ਵੀ ਗਏ। ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ੀ ਦੇਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਲੱਭਣ। ਇਕ ਤਕਨੀਕ ਜਿਹੜੀ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਦੁਖੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮਦਦਗਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਅਤੇ ਮਾਫ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮਰੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਣਾ ਹੈ।

¹⁰ਏਕੋਲਸ, 49.

ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਦੀਚਰਾਂ ਲਈ ਨੋਟਸ

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਪਾਠ ਨੂੰ ਬਾਈਬਲ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਮਾਫ਼ੀ ਤੇ ਅਧਿਆਇ 18 ਦੀ ਯਿਸੂ ਦੀ ਬਾਕੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵੀ ਮਿਲਾ ਲਓ। 21 ਤੋਂ 35 ਅਇਤਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗਲਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਸੀਹੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਨਾ ਲੋੜ ਹੋਣ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ (ਆਇਤਾਂ 15-21)। ਸਗੋਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ (1) ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਲਈ ਨਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ; (2) ਸਾਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੈਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ; ਅਤੇ (3) ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਮਾਫ਼ੀ ਭਰਿਆ ਮਾਹੌਲ ਬਣਿਆ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਪਾਠ ਵਿਚ, ਮੈਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਬਹੁਚਰਚਿਤ ਵਿਸ਼ੇ ‘‘ਜੇ ਕੋਈ ਤੋਬਾ ਨਾ ਕਰੇ (ਅਤੇ, ਆਪਣੇ ਹਾਵਭਾਵ ਤੋਂ, ਮਾਫ਼ੀ ਨਾ ਮੰਗੇ) ਤਾਂ ਕੀ ਅਸੀਂ ਉਹਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?’’ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਇਹ ਚਰਚਾ ਲੂਕਾ 17:4 ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਤੋਬਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਥੋਂ ਵੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਈਏ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਇਸ ਪੂਰੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਜਦ ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ‘‘ਮੈਂ ਤੋਬਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ,’’ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹਨੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਤੋਬਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਦ ਉਹ ਮੈਥੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੈਂ ਕਹਿ ਸਕਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚੇ ਮਨੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸਲ ‘ਚ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਸੱਤ ਵਾਰੀ ਸਤਾਇਆ ਹੋਵੇ (ਲੂਕਾ 17:4) ਅਤੇ ਹਰ ਵਾਰ ਆਣ ਕੇ ਕਹੇ ਕਿ ‘‘ਮੈਂ ਤੋਬਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ,’’ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੀਜੀ ਕੁ

ਵਾਰ ਉਹਦੇ ਮਾਫੀ ਮੰਗਣ ਤੇ ਮੈਂ ਉਹਦੀ ਸੱਚਾਈ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਵਾਂਗਾ! ਯਾਨੀ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਯਿਸੂ ਆਦਮੀ ਦੇ ਤੌਬਾ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਤੇ ਐਨਾ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿੰਨਾ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਫੀ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮੈਂ ਇਸ ਚਰਚਾ ਵੱਲ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਦਿਖਾਵਟੀ ‘ਮਾਫੀ ਦਾ ਸਮਾਰੋਹ’ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ (‘ਮੈਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਮਾਫ ਕਰ ਦਿਓ।’ ... ‘ਜਾ ਮਾਫ ਕੀਤਾ।’) ਜਿੰਨਾ ਮੈਂ ਮਨੋਂ ਮਾਫੀ ਮੰਗਣ ਦੇ ਹੱਕ ‘ਚ ਹਾਂ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਮਾਫ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੌਕਰ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ, ‘ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰਾ ਸਵਰਗੀ ਪਿਤਾ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਕਰੇਗਾ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮਾਫ ਨਾ ਕਰੋ।’ ਜਦ ਯਿਸੂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ‘ਹੇ ਪਿਤਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ ਕਰ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਭਈ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹਨ’ (ਲੂਕਾ 23:34), ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਸਲੀਬ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪਾਪ ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਮਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਤਰਸ ਨੇ ਪੰਜਾਹ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਯਹੂਦੀਆਂ ਉੱਤੇ ਇਹੀ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ ਸੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2:23)। ਸਗੋਂ ਯਿਸੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਕੁਝੱਤਣ ਨਹੀਂ ਸੀ!

ਜਦ ਵੀ ਮੈਂ ‘ਭਲਾ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਤੌਬਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮਾਫ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?’ ਦੇ ਸਵਾਲ ਤੇ ਚਰਚਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਵੇਖਣ ਲਈ ਕਿ ਜੇ ਲੇਖਕ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭਾਵੇਂ ਲੋਕਾਚਾਰੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ‘ਮਾਫ ਕਰੀਏ’ ਜਾਂ ਨਾ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝੱਤਣ ਜਮ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ; ਅਸੀਂ ਦਿਲ ਵਿਚ ਰੋਹ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ। ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।